

‘De jeugdzorg ligt nu even in de couveuse’

Afspraken moeten beter worden nagekomen en best practices gedeeld. En de mentaliteit mag wel wat minder defensief. Voor de rest doet de jeugdzorg het goed, vindt de hoogste inspectiebaas. Al wordt het nu even oppassen.

DOOR MENNO BOSMA

U vroeg onlangs in uw jaarbericht aandacht voor het nakomen van afspraken in de jeugdzorg. Aanleiding was onder meer dat in Rotterdam drie baby's overleden doordat afspraken tussen Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming niet werden nageleefd.

“Wacht, dat het een door het ander komt, valt niet te bewijzen. Misschien waren die kinderen ook overleden als de afspraken wél waren nagekomen. Maar je onderzoekt incidenten en ziet dan een rode draad. Wat we wilden zeggen, is: er zijn niet alleen goede afspraken nodig, je moet ze ook implementeren. Dat laatste is vaak het lastigste.”

Hoe zorg je dat het toch gebeurt?

“Onder meer door elkaar te kennen. Zeg niet: ‘De ggz moet dit doen’, maar: ‘We gaan met die en die bij de ggz dat en dat doen’. En ga na of de nieuwe afspraken de steun hebben van de werkvloer. En vergeet je ervan dat het middenmanagement ze uitvoert.”

De Onderzoeksraad voor Veiligheid wil dat voortaan elk incident wordt onderzocht en dat alle evaluaties, ook de interne, worden gedeeld, opdat de jeugdzorg meer leert van incidenten.

“Elke jeugdzorginstelling heeft een incidentenregistratie. Wij kijken hoe de instellingen die hebben opgezet, we onderzoeken niet de afzonderlijke incidenten. Dat je alle incidenten met elkaar deelt, lijkt me niet werkbaar. Want dan

heb je het ook over al die keren dat een jongen een begeleider een klap heeft gegeven. Calamiteiten onderzoeken we als inspectie deels, om ervan te leren. Maar waarom zou elke jeugdzorgwerker die rapporten moeten lezen? Dan ben ik er meer voor om *best practices* te delen. We hebben net gemeld dat de advies- en consultfunctie van de AMK's het heel behoorlijk doet en daarbij een lijst van best practices opgesteld. Laat de AMK's bij elkaar gaan zitten om daarvan te leren.”

Volgens de Onderzoeksraad missen jeugdzorgwerkers vaak cruciale informatie over met name recidive van ouders. Prompt bleek hoe waar dat is. De Groninger die een kind had verwekt bij zijn 12-jarige dochter, bleek in 1995 veroordeeld te zijn wegens incest, maar had toch in zijn eentje het gezag gekregen over zijn jongste dochter. Wat kun je daaraan doen?

“Dat had nooit zo mogen lopen natuurlijk. Je hoeft niet alles te weten van ouders. Maar dit is relevante informatie, die moet op tafel komen.”

De Onderzoeksraad vindt dat engageren en positioneren een onmogelijke dubbele opdracht is en wil die twee taken voortaan scheiden.

“Door die taken te splitsen, verleg je het probleem alleen naar de superieur van de twee nieuwe functionarissen. Bovendien voeg je zo weer een schakeltje toe aan de keten.”

De raad vindt dat tuchtrecht angst aanwakkert en wil dat de inspectie tuchtrechtzaken aanbrengt, niet cliënten.

“Ik ben wel voor tuchtrecht. Het is het sluitstuk van het professionaliseringsproces. Je verhoogt de kwaliteit met nieuwe methoden en protocollen. Je leidt de professionals beter op en laat die vervolgens de verantwoordelijkheid voor hun handelen nemen. Maar ik sluit zeker niet uit dat wij ook zaken gaan aandragen, zoals dat in de gezondheidszorg al gebeurt.”

Wat gaat de overheveling van jeugdzorgtaken naar de gemeenten betekenen voor de inspectie?

“Dat is aan de gemeenten. Maar een belangrijk motief voor de stelselwijziging was dat de jeugdzorg in één hand kwam. Wij zeggen: zorg dan dat het toezicht ook in één hand blijft, dat er één landelijke organisatie toezicht houdt. Daarmee voorkom je dat er in Groningen een andere notie van kwaliteit komt dan in Limburg.”

Ouders krijgen het recht om zelf een hulplan te maken. Wat voor gevolgen heeft dat voor de inspectie?

“Ik denk niet dat het onze taak is om te kijken of de door cliënten opgestelde

---

De sociologe Gemma Tielen (1953) is hoofd van de Inspectie jeugdzorg. Ze werkte eerder als directeur Jeugdzorg op het programmaministerie voor Jeugd en Gezin. Daarvoor was ze directeur Curatieve Zorg op het ministerie van VWS. Ze woont samen en heeft een zoon.

hulpplannen voldoen. We beoordelen de hulpplannen nu óók niet, we toetsen alleen het handelen van de jeugdzorgwerker. De bedoeling van zelfredzaamheid is dat het preventief werkt, en de ervaringen leren tot nu toe dat het inderdaad dat effect heeft. (Licht uitbundig) Nou, dan worden we minder nodig! Dan kunnen we de taken die overblijven nóg beter

uitvoeren, of we halveren de organisatie. Maar het zal wel even duren voor het zo ver is; dergelijke omslagen vergen vaak een generatie.”

Er is onder professionals veel weerstand tegen deze ontwikkeling.

“Begrijpelijk. Kijk, in de medische wereld is veel duidelijker of ingrijpen effectief

is. Je breekt een been, dat gaat in het gips en op een gegeven moment kun je weer lopen. Na afloop weet je dat je het als behandelaar goed gedaan hebt. In de jeugdzorg is veel meer discussie mogelijk over de vraag of het goed genoeg is geweest. Je stuit meer op normen en waarden. Als een jongere 's avonds geen eten krijgt, is dat dan acceptabel of niet? Vanuit hun

betrokkenheid kunnen jeugdzorgwerkers zich moeilijk voorstellen dat je die afweging aan een ander kunt overlaten.”

Als u de kwaliteit van de jeugdzorg nu een cijfer moest geven, wat werd het dan?

“Een dikke voldoende. Iedereen is erg met kwaliteitsverbetering bezig. Elke individuele jeugdzorgwerker krijgt van mij een medaille voor zijn of haar inzet op dit punt.”

En de mentaliteit? Is dat defensieve van na de Savanna-affaire verdwenen?

“De houding toen was: wij worden aangevallen en wij gaan ervoor staan, en niemand mag er wat over zeggen. De jeugdzorg stelde zich op als één blok. In de gezondheidszorg is dat anders. Als een ziekenhuis negatief in de publiciteit komt door een fout, begint een ander ziekenhuis direct een advertentiecampagne. Er is daar meer concurrentie. Jeugdzorginstellingen mogen zich van mij ook wel wat meer profileren, bijvoorbeeld door hun specialismen te benadrukken. Ik vrees dat dat defensieve nog niet verdwenen is. Bij elk bericht waarvan men denkt dat het als negatief ervaren kan worden, krimpt de hele sector nog steeds ineen. Terwijl je op zo'n moment gewoon moet zeggen: er gaat wel eens wat fout, maar ik geef het je ook te doen, er spelen hier andere zaken dan in andere sectoren. Waarna je vertelt met wat voor dilemma's je te maken hebt.”

Als de stelselwijziging en de professionalisering hun beslag hebben gekregen, naar welk cijfer kan de jeugdzorg dan stijgen?

“Naar een nog dikkere voldoende. Deels zit de kwaliteit overigens in onzichtbare zaken. Je scoort beter als je uithuisplaatsingen voorkómt dan als je ze goed uitvoert. Die preventiekant krijgt een grote impuls door de veranderingen die gaande zijn. Waar ik me wel zorgen over maak, is over de transitieperiode zélf. Iedereen neemt nu posities in, het gaat over financiering, bij welke gemeente je moet zijn, enzovoort. De jeugdzorg is nu even een couveusekindje. Zolang het in de couveuse ligt, ben ik bezorgd. Maar als het er eenmaal uit is, zijn de perspectieven uitstekend.”